

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausunto luonnoksesta esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Johdanto

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Kokeilu toteutettaisiin vuosina 2021–2024. Kokeiluun osallistuisivat kunnat ja esiopetuksen toimipaikat valittaisiin ositettuna satunnaisotantana ottaen mukaan yksiköitä, joissa on sekä varhaiskasvatusta että esiopetusta. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat kokeilukuntien vuonna 2016 ja 2017 syntyneet lapset. Kaksivuotiseen esiopetukseen tavoitellaan osallistuvaksi noin 10 000 lasta.

Kokeilulaki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021.

Hyvinvointiala HALI ry:n lausunto

Hyvinvointiala HALI ry kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

Liitto korostaa koulutus- ja osaamistason merkitystä kaikilla kouluasteilla sekä koulutuksellisen tasa-arvon lisäämistä. Kannatamme kokeilutoimintaa ja pidämme näin saatavaa tietoa tärkeänä kehittämisvälineenä.

Tämän kokeilun tavoitteet jäävät lausuttavana olevan materiaalin näkökulmasta katsottuna epäselviksi. Hallituksen tavoitteena on esiopetuksen laajentaminen koko viisivuotiaiden ikäluokkaan. Kokeilulla pyritään saamaan tietoa kaksivuotisen esiopetuksen valtakunnallista toimeenpanoa varten. Tulevaisuuden näkymänä on siis siirtyminen nykyisestä pohjoismaisesta varsin laadukkaaksi todetusta varhaiskasvatuspalvelusta suoraan lähelle keskieurooppalaista koulupohjaisesta opetuksesta lähtevää maailmaa? Tästä asiasta ei ole nykyisellään käyty riittävästi yleistä keskustelua ja kaikki varhaiskasvatuksen ammattilaiset eivät kannata kaksivuotista esiopetusta. Pienten lasten osalta korostetaan erilaisten perustaitojen oppimista.

Kunnissa esiopetusta antavat ammattilaiset, joilla on opettajan pätevyys. Heiltä puuttuvat varhaispedagogiikan opinnot. Viisivuotiaat ja kuusivuotiaat eivät ole toisiinsa verrattavia ryhmiä. Viisivuotiaat ovat selvästi yleiseltä kehitykseltään lähempänä varhaiskasvatusta ja leikin varjolla oppimista kuin koulumaailmaa.

Kokeilulla ja sen taustalla olevalla tavoitteella kaksivuotisesta esiopetuksesta siirrettäisiin kaksi ikäryhmää koulumaailmaan, jossa kasvatuksesta vastaavat opettajat, joilla ei ole varhaiskasvattajan pätevyyttä. Monissa kunnissa on rajattu esiopetusryhmien kokoa siten, että kunta edellyttää esimerkiksi vähintään 14 lapsen ryhmiä (esimerkiksi Espoo ja Turku). Pienten yksityisten varhaiskasvatustoimijoiden osalta tämä merkitsee sitä, että ne eivät pysty tuottamaan esiopetusta vanhempien toiveiden mukaisesti, vaikka mahdollisuus siihen olisi pienemmässä ryhmässä (esim. kielikylpypäiväkodit tai vastaavat).

Tiedämme, että kunnissa on puutetta esiopettajista ja osa kunnista haluaa toteuttaa varhaiskasvatusta koulujen yhteydessä suurissa päiväkotiyksiköissä. Nämä järjestelyt helpottavat monien kuntien toimitilahaasteita. Toinen puoli asiassa on kuitenkin se, että leikin kautta oppiminen on tutkitusti vaikuttavampaa pienten lasten osalta kuin koulumainen opettaminen. Tiedossamme ei ole tutkimuksia, jotka olisivat osoittaneet, että kaksivuotisen esiopetuksen kautta lapsien koulukypsyys paranisi tai tasoittaisi eroja lasten välillä. Koulujen opettajat puolestaan painottavat sitä, että kouluun tullessa on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa on keskitytty arjen perusasioiden oppimiseen (keskittymiskyky, asioiden tekeminen vuorolla, omatoiminen ruokailu ja pukeminen jne.).

Vastaukset lausuntopalvelu.fi:ssä esitettyihin kysymyksiin:

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin:

- Esityksellä on rajattu kokeilun aikainen kaksivuotisen esiopetuksen järjestäminen kuntien tehtäväksi sekä rajattu esiopetuksen hankintaa perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitetuilta yksityisiltä ja valtion kouluilta.

-> Hyvinvointiala HALI ry katsoo, että kokeilukunnissa kokeiluun osallistuminen pitää mahdollistaa myös yksityisille esiopetuspalveluiden tuottajille. Näillä tuottajilla on mahdollisuus järjestää sekä varhaiskasvatus- että esiopetus samoissa yksiköissä.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin

- esityksestä puuttuu yritysvaikutusten arviointi. Kokeilulla ja sen taustalla olevalla tavoitteella kaksivuotisesta esiopetuksesta on kuitenkin merkitystä vanhempien tekemien valintojen osalta. Lain tavoitteena ei voi olla vähentää vanhempien mahdollisuutta käyttää yksityisten varhaiskasvatustuottajien palveluita.

- pitkän aikavälin tavoite; kaksivuotinen velvoittava esiopetus maksaisi valtiolle merkittävän summan ja tätä summaa ei ole arvioitu esityksessä (arvioiden mukaan yli 100 meur, jos esiopeuts annetaan 5-6 vuotiaille 20 h viikossa). Ovatko lisämenot perusteltuja julkisen talouden nykyisessä tilanteessa?
- kokeilun aikaiset kustannukset pitää korvata tuottajille täysimääräisesti valtion toimesta

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia käytännön toteuttamiseen, kuten kuljetusten, tilojen, henkilöstön tai täydentävän varhaiskasvatuksen järjestelyihin?

- Hyvinvointiala HALI ry pitää tärkeänä, että varhaiskasvatusta ja esiopetusta voidaan järjestää joustavasti samoissa yksiköissä ilman että esiopetusryhmän vähimmäiskoko asettuu pääasialliseksi reunaehdoksi
- kaksivuotinen esiopetus siirtäisi merkittävän määrän pieniä lapsia koulumaailmaan. Lasten tukemisen osalta tämä tarkoittaisi sitä, että neuvolan ammattilaisten sijasta tukea antaisivat koulukuraattorit. Heillä ei ole pienten lasten kanssa toimimisesta samanlaista koulutusta ja käytännön kokemusta kuin neuvoloiden ammattilaisilla. Koulukuraattoreista on myös pula. Selvitettäväksi jää, tarkoittaisiko kaksivuotinen esiopetus erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden palveluiden heikentymistä? Tällä voisi olla merkittävät negatiiviset seuraukset lasten tulevaisuuden kannalta.

Kommentit esityksen lapsi-, perhe- tai sukupuolivaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun vaikutuksista perheiden arkeen, kuten erilaisiin perhe-etuuksiin?

- tässä esityksessä on kyse kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun käynnistämisestä, jotta saataisiin tietopohjaa kaksivuotisen esiopetuksen toimeenpanoon. Hyvinvointiala HALI:n näkemyksen mukaan kokeilu tai hallituksen tavoitteena oleva kaksivuotinen esiopetus ei saa heikentää olemassa olevia perhe-etuuksia tai pienten lasten palveluita.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin.

- ei kommentteja

Muut kommentit.

- pidämme tärkeänä, että päiväkotij- ja esiopetuspaikat löytyvät kotien lähetyviltä ja/ tai työmatkojen varrelta

- varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tulee käyttää ensisijaisesti palvelusetelitoimintamallia ja perheillä tulee olla palveluntuottajan valinnan mahdollisuus. Palvelusetelit ovat lisääntyneet viime vuosina nopeasti. Ne ovat sekä perheiden että kuntien kannalta hyväksi havaittu toimintamalli. Palvelusetelien arvon tulee vastata palvelusetelilain mukaisesti kunnan oman toiminnan kustannuksia.
- varhaiskasvatusalan ja esiopetuksen osalta on olemassa merkittävä työvoimapula. Esityksen vaikutuksia arvioitaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota työvoiman saatavuuden turvaamiseen.
- tämän esityksen tarkoituksena ei ole muuttaa julkisen ja yksityisen toiminnan markkinaosuuksia tai vaikuttaa muutoinkaan varhaiskasvatuspalveluiden yritys- tai järjestömuotoisten palveluntuottajien toimintaan. Lainsäädännön pitää olla kilpailuneutraalia ja tämä esitys ei saa johtaa siihen, että julkisen toiminnan asema paranee rakenteellisesti yksityisen toiminnan kustannuksella.
- Perusopetuslain 6 §:n toista momenttia esiopetuksen paikasta ei tule muuttaa

Yhteenveto

Pidämme kokeilujen järjestämistä tarkoituksenmukaisena, mikäli niistä saadaan uutta tietoa ja kokemusta toiminnan kehittämiseen ja julkisten kulujen hillintään.

Se missä esiopetusta järjestetään, vaikuttaa kokemuksemme mukaan perheen jatkovalintoihin. Kuntien kanta asiaan vaihtelee ja asia on otettava huomioon myös toimitiloja suunniteltaessa ja rakennettaessa. Hyvinvointiala HALI ry ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että esiopetusta järjestettäisiin vain koulujen yhteydessä. Perusopetuslain mukaisesti yksityisillä toimijoilla tulee olla sama mahdollisuus järjestää esiopetusta kuin kunnilla on.

Käynnissä on samanaikaisesti viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, joten kokeilut pitää sovittaa yhteen.

Hyvinvointiala HALI ry pitää tarkoituksenmukaisena, että varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta säädetään kummastakin omassa laissaan. Emme kannata näiden lakien yhdistämistä. Leikki ja leikkiin perustuva toiminta varhaiskasvatuksessa on tärkeää ja on eri asia kuin perusopetuslain mukainen opetustoimi.

Kokeilun mukaista esiopetusta voidaan antaa samoin edellytyksin kuin yksivuotista esiopetusta annetaan nyt (opettajien kelpoisuus). Hyvinvointiala HALI ry vastustaa täydentävän varhaiskasvatuksen ryhmäkoon (1/13) muuttamista nykyisestäään. Painotamme, että varhaiskasvatuspalvelut ovat jo nyt pitkälti säänneltyjä ja yksityiskohtaisia määräyksiä on paljon. Tulevaisuutta ajatellen on säädöksiä purattava ja joustavoitettava lisäämisen ja tiukentamisen sijasta.

Esiopetuksessa pitää laatia esiopetussuunnitelma ja käydä esiopetuskeskustelu. Tämän ja vastaavien käytännön arkeen liittyvien asioiden osalta toimijoiden käytettävissä pitää olla

LAUSUNTO
6.7.2020

selkeät linjaukset. Oppivelvollisuuslainsäädännön mukainen esiopetuksen suunnitelma ja keskustelu ovat erilaiset kuin varhaiskasvatuksen vastaavat. Onko tarkoituksena, että jatkossa viisivuotiaiden esiopetuksen suunnitelman laativat ja keskustelun käyvät kouluopetuksessa olevat opettajat? Onko heillä riittävä pätevyys asiaan? Kuinka toimitaan, jos viisivuotiaiden kasvussa tai kehityksessä havaitaan puutteita? Onko koulujen kuraattoreilla resurssit ottaa näitä haasteita vastaan? Nykyisessä järjestelmässä viisivuotiaiden neuvolatarkastus on erityisen tärkeä. Jos puutteita havaitaan, siinä vaiheessa käynnistetään ensimmäiset erityisen tuen tarpeen toimenpiteet.

Yhteenvetona Hyvinvointiala HALI ry toteaa, että näyttäisi siltä, että kaksivuotinen esiopetus toisi lasten näkökulmasta katsottuna mukanaan enemmän haasteita kuin hyötyjä. Emme kannata lisäresurssointia asiaan, vaan katsomme että varhaiskasvatuksen ja koulun nivelvaihteen asioiden hoitoa voidaan tehostaa muilla keinoilla esitettyä tehokkaammin.

Annamme mielellämme asiaan liittyviä lisätietoja tarvittaessa, yhteyshenkilö Aino Närkki, puhelin 0400 436 438.

Varamme mahdollisuuden täydentää lausuntoamme tarvittaessa myös myöhemmin.

Hyvinvointiala HALI ry

Arja Laitinen

Johtaja
Hyvinvointiala HALI ry